

Література:

1. Комарівська Н. Літературна освіта дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в контексті естетичного виховання / Н. Комарівська, І. Лапшина, Н. Франчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. 2020. №61. С.83-88.
2. Орел Д. Щоб діти навчились гарно писати, моторику рук їхніх слід розвивати. Прийоми розвитку дрібної моторики та графомоторних навичок / Діана Орел // Учитель початкової школи. 2020. №3-4. С.57-59.
3. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 класи. К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240с.

Габаль Юлія

м. Вінниця

(Наук. керівн. – ст. викладач Пойда О.А.)

ВИКОРИСТАННЯ КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПОВІСТІ «ШПАГА СЛАВКА БЕРКУТИ» НІНИ БІЧУЇ У 8 КЛАСІ

Анотація

У статті зроблено огляд окремих видів креолізованих текстів, обґрунтовано доцільність їх ефективність та застосування на уроках української літератури у 8 класі: під час вивчення повісті Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути».

Ключові слова: креолізований текст, постер, мотиватор, комікс, буктрейлер.

Abstract

The article made an overview of certain types of creolized texts, their effectiveness and application in the lessons of Ukrainian literature in 8 class was substantiated: while studying the story of Nina Bichuy «Shpaga Slavka Berkuti».

Key words: creolized text, poster, motivator, comic, book trailer.

Навчальний процес у сучасній школі характеризується різноманітністю та багатогранністю методів, засобів та прийомів, які допомагають зробити урок

яскравим та ефективним дійством. Чільне місце в руслі сучасної методики навчання української літератури займають тексти із візуальною складовою – креолізовані.

Актуальність статті зумовлена високим рівнем впровадження у процес навчання креолізованих текстів, які сприяють підвищенню ефективності оволодіння учнями навчального матеріалом на уроках української літератури.

Серед нечисленних праць, у яких висвітлюється питання креолізованих текстів, можна виокремити дослідження й методичні розробки О. Ісаєвої, В. Колосової, Ж. Цабеки та ін. Метафоричний термін «креолізований текст» належить вітчизняним лінгвістам, психолінгвістам Ю. Сорокіну та Є. Тарасову. «Креолізовані тексти – це тексти, фактура яких складається із двох негомогенних частин – вербальної (мовної або мовленнєвої) та невербальної (яка належить до інших знакових систем)» [Сонин 2005, с. 180].

Загального переліку креолізованих текстів, які використовуються педагогами в навчальній діяльності, немає, оскільки розвиток сучасних технологій продукує виникнення нових способів візуалізації текстів. О. Ісаєва радить сучасному словеснику запропонувати учням роботу з такими видами креолізованих текстів, як комікс, буктрейлер, мотиватор на літературну тему, постер на літературну тему, буклет чи брошуру про певну книгу або творчість письменника, фотоколаж та логотип на літературну тему, дуддл (заставка для ГУГЛа), скрапбукінг, кардмейкінг [Ісаєва].

Серед творів, які вивчають на уроках української літератури у 8 класі, чільне місце посідає повість Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути», психологічний твір про шкільні відносини, проблеми дорослішання, відповідальності за власні вчинки. Задля того, щоб активізувати увагу восьмикласників щодо всебічного та глибоко вивчення повісті, не зайвим буде використовувати на уроках креолізовані тексти.

Метою статті є обґрунтування й окреслення використання креолізованих текстів під час вивчення повісті «Шпага Славка Беркути» як засобу передачі навчальної інформації. Наш огляд спрямовано на окремі види

креолізованих текстів, які будуть, на нашу думку, найпродуктивнішими та найбільш доцільними під час вивчення цієї теми.

Постер на літературну тему – художньо оформлений плакат, що рекламує певний твір чи письменника. На початковому етапі вивчення творчості письменниці Ніни Бічуя доцільним буде використання постерів на тему «Ніна Бічуя» (вивчення фактів із біографії письменниці, її творчий шлях).

Візуалізована та яскрава форма постера сприятиме швидкому запам'ятовуванню інформації. Жанрову спрямованість твору допоможе окреслити постер «Психологізм у повісті «Шпага Славка Беркути» (ознаки психологічної повісті).

Актуальним буде використання мотиватора на етапі ознайомлення восьмикласників з повістю «Шпага Славка Беркути».

Мотиватор на літературну тему – зображення позитивного змісту, спрямоване на створення мотивації у прочитанні певного художнього твору. Це – своєрідний вид наочної агітації, поєднання зображення та тексту, що стимулює до дії, надихає на роботу над собою. Створення мотиватора на літературну тему під час обговорення назви твору, яка, на перший погляд, може видатися однозначною у трактуванні та зрозумілою, активізує увагу дітей до твору, сприятиме подальшому прочитанню. Учнів має зацікавити плакат із яскраво оформленою назвою твору та інтригуючим висловом, наприклад: «Що саме було зламане героями чи в героях?» або «Зброя в устах гірше, ніж зброя в руках». Для восьмикласників цікавим буде виконання власних постерів, які б розвивали логічне мислення та уяву, спонукали до роздумів над побудовою власного проекту, формували власне бачення. Чому б не запропонувати на першому уроці виконати наступне домашнє завдання у такій формі: «Приготуйте постер-асоціацію з назвою твору «Шпага Славка Беркути». Цікаво побачити, що ж зрине в уяві підлітків; далі – запропонуйте прочитати повість та перевірити, чи співпали їх асоціації із сюжетом.

Комікси – це жанр, що об'єднує літературу та образотворче мистецтво, являє собою історії в малюнках. За допомогою такого креолізованого тексту,

що є синтезом як образотворчого мистецтва, так і літературного явища, представлено різноманітні твори художньої літератури (пригоди й романтика, фантастика й твори на історичну тематику) [Народное образование 2002, с. 140].

Використовувати комікси доцільно під час перевірки якості прочитання психологічної повісті Ніни Бічуя. Така форма перевірки відійде від звичайного переказу або фронтального опитування, активізує увагу та пам'ять читачів.

Варто запропонувати створення коміксу за поданим початком та деякими наявними елементами. Такий вид роботи сприяє розвитку логічного мислення, монологічного мовлення, пам'яті, навичок малювання.

На етапі формування практичних умінь та навичок комікси доречно створювати після прочитання та обговорення змісту твору. Обов'язковим видом роботи після створення коміксу має бути обговорення результату – створеного учнями коміксу самостійно. Учитель, який замислиться над проблемою можливостей коміксу в навчально-виховному процесі, як вважає В. Собкін, зрозуміє його корисність і знайде безліч варіантів застосування не тільки на уроці, а й у позакласній роботі [Народное образование 2002, с. 141].

Повість складається із 15 розділів, тому доречним буде запропонувати учням розгадати створений вчителем фотоколаж, вибравши із кожної частини повісті характерну деталь, яка б точно вказувала, спрямовувала учнів до того чи іншого розділу. Наприклад, у першій частині «Про те, що сталося раніше» йдеться про купівлю однолітками пляшки вина, тому символом першої частини буде зображення цього напою; друга частина має назву «Чотири портрети». Головну увагу авторка у цій частині приділяє захопленню Юлька – малюванню коней, отже наступний символ – гривастий кінь і т.д. Учнім потрібно розмістити кожну деталь (знімок, малюнок) відповідно до композиції твору.

Дослідження та характеристика головних героїв – Славка Беркути та Юлька Ващука у формі діаграми Венна допоможе школярам всебічно проаналізувати характери обох героїв, виокремити відмінні риси, удосконалити навички порівняння персонажів. Характеристику героїв у формі діаграми Венна

учні мають виконувати самостійно, учитель повинен провести первинний інструктаж та розповісти про цей вид роботи, дозволивши восьмикласникам самостійно попрацювати із образами персонажів. Після створення діаграм потрібно провести бесіду-обговорення, під час якої кожен школяр прокоментує зафіксовані риси того чи іншого героя, підтверджуючи свої думки фактами із повісті.

Цікавим та популярним видом креолізованих текстів є буктрейлери. Буктрейлер (book trailers) – це коротке відео, яке створює візуальну презентацію книги. Від початку появи головним завданням буктрейлерів було створення реклами для тих споживачів / читачів, котрі надають перевагу відео-рекламі. Але згодом міні-презентації книг почали набувати самостійної форми, розкриваючи часом зовсім неочікувані аспекти того чи іншого твору.

На уроках літератури буктрейлери використовують з метою спонукання до прочитання книги, його особливістю є те, що розповідь про книгу подається в образній, інтригуючій формі. На сучасному відтинку часу існує безліч сайтів, які пропонують масу різноманітних та яскравих буктрейлерів, авторами яких є студенти, вчителі, шанувальники літературного слова й, власне, школярі. Варто спонукати школярів до створення власних буктрейлерів. Адже такий вид роботи дасть можливість не лише уважно прочитати твір, а й удосконалювати навички в опануванні інформаційними технологіями, що не менш важливо у наш час.

Кращі роботи варто надсилати на Всеукраїнський конкурс буктрейлерів та промороликів(м. Київ), що вже не вперше проходить у нашій країні. До речі, останніх 2 роки поспіль (2018-2019 р.р.) Гран-прі конкурсу здобули студенти факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха під керівництвом старшого викладача кафедри методики філологічних дисциплін і стилістики української мови Пойди О.А. Роботи розміщені на популярному відеохостингу YouTube. Їх можна переглянути за лінками:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=iGwBR6Q0NuU>
2. https://www.youtube.com/watch?v=PyIeb1_6hvQ .

Учитель вищої категорії Ж. Цабека на уроках української літератури використовує мультимедійний супровід з метою створення конкретного наочно-образного уявлення про предмет обговорення, зокрема буктрейлери, оскільки вважає, що завдяки їх застосуванню у свідомості учнів відбувається процес поглиблення знань із елементами відтворення вже відомого. За допомогою мультимедійних технологій на уроці створюється атмосфера напружених розумових і креативних зусиль, які захоплюють усі сфери психологічної діяльності учнів, але за формою є легкими, цікавими і відкривають потребу працювати [Цабека].

Задля того, щоб зацікавити учнів повістю «Шпага Славка Беркути» та підштовхнути до прочитання, доцільно використати розповідний буктрейлер. Він ознайомить читача з основами сюжету, щоб після перегляду ролика потенційний читач захотів дізнатися, з чого історія починається й чим завершується. Зазвичай саме за «сюжетним» і розповідним принципом побудовано більшість кінотрейлерів.

На уроці складання паспорту твору (визначення теми, ідеї, проблематики і т. под.) доцільно використати концептуальний (ідейний) відеоролик, у якому транслюватимуться ключові ідеї й загальна змістова спрямованість тексту. Адже такі буктрейлери засновані на рекламі незвичайної ідеї твору, змістовому навантаженні книги, світогляді автора та цікавих думках, які він хоче донести до читача.

Отже, використання креолізованих текстів під час вивчення повісті Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути» сприятимуть підвищенню мотивації прочитання твору, розвиткові творчих та мисленнєвих здібностей учнів, логічного викладу думок та глибокому аналізу твору. Все це сприятиме формуванню вдумливого й компетентного читача.

Література:

1. Ісаєва О. Креолізований текст на уроках світової літератури як фактор активізації читацької діяльності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.isaieva.kiev.ua/download/prez-2-0-0-speckurs.pdf>
2. Материали о комиксах: Круглый стол // Народное образование. 2002. №9 (1322). С. 131–142.

3. Сонин А. Экспериментальное исследование поликодовых текстов: основное направление. Вопросы языкознания. Москва. 2005. № 6. С. 115–123.
4. Цабека Ж. Конспект уроку та буктрейлер за твором Володимира Винничука «Місце для дракона» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://imc.osvital.km.ua/2017/03/27/конспект-уроку-табуктрейлер-за-твором/>

Гавлюковська Олександра

м. Вінниця

(Наук. керівн. – канд. філол. наук, доц. Комарівська Н.О.)

КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація

У статті окреслено можливості для розвитку в молодших школярів творчих здібностей під час опрацювання казок. Визначено основні прийоми роботи над цим жанром літератури. З'ясовано, що розвитку емоційно-чуттєвої сфери як необхідної умови літературної творчості становлення дітей сприяють різноманітні види мистецтв.

Ключові слова: літературне читання, молодші школярі, казка, уява, творчі здібності.

Аннотация

В статье определены возможности для развития у младших школьников творческих способностей во время изучения сказок. Предложены основные приёмы работы над этим жанром литературы. Выявлено, что развитию эмоционально-чувственной сферы как необходимого условия литературного творчества детей способствуют различные виды искусства.

Ключевые слова: литературное чтение, младшие школьники, сказка, воображение, творческие способности.

Abstract

The article outlines opportunities for young students to develop their creative abilities while crafting fairy tales. The basic methods of work on this genre of literature are determined. It has been found out that various kinds of arts contribute to